

СОЦІАЛЬНИЙ ЧАС ЯК ОСОБЛИВА РЕАЛЬНІСТЬ

SOCIAL TIME AS SPECIAL REALITY

Хоч людина завжди жила в мінливому світі, поняття часу в його теперішньому змісті сформувалось не відразу. Тим більше, не відразу була усвідомлена специфіка протікання часу в системі суспільного буття. Від самого початку становлення цивілізації люди користувались астрономічним часом, який визначається природними процесами, тими ж, наприклад, порами року. Щорічне відродження, оспіване у веснянках, є тому підтвердженням. Час – категорія філософії, що відображає плинність. Визначається вона тривалістю певного матеріального процесу. Так, наприклад, календарний рік – це тривалість обертання Землі навколо Сонця. Доба – тривалість обертання Землі навколо своєї осі і т. п.

З розвитком суспільства прийшло усвідомлення особливого характеру суспільного буття. Уже софісти помітили, що протікання процесів у суспільстві відрізняється від таких у сфері природи. Ними, по суті, проблема буття суспільства була усвідомлена як особлива сфера. Елейці своїми роздумами про відсутність руху поставили питання про час і простір, які ніяк не могли поєднати. А єдність простору і часу якраз і складає сутність руху, як пізніше ця істина була сформульована в німецькій класичній філософії. Як би там не було, але тривалий розвиток людського суспільства привів до

усвідомлення того, що соціальний час, протікання процесів у суспільстві не є рівномірним. За один і той же проміжок часу, який вміщує певний обсяг подій (наприклад, ті ж пори року, яких не може бути ні більше, ні менше за період обертання Землі навколо Сонця), у суспільстві можуть відбутись різні за характером, обсягом і результатами події. Іншими словами, їх може бути більше чи менше як у кількісному, так і в якісному відношенні. Так з'явилась думка про «ущільнення» соціального часу, який характеризується тенденцією до прискорення. А це означає, що за один і той же календарний час у суспільстві відбуваються різні за насиченістю події. Таким чином, природний або астрономічний і суспільний час не збігаються. Даний висновок впливає з визнання того, що час визначається через взаємовідношення реальних процесів, реальних подій. Суспільний час, хоч і обчислюється астрономічно, не є астрономічним, природним часом. Суспільство репрезентує вищий ступінь розвитку універсуму в порівнянні з природою. Воно є особливою, вищою формою руху. Суспільному буттю притаманна темпоральність, яка означає протяжність у часі. У сучасну філософську культуру поняття темпоральності увійшло через екзистенціальну традицію.